

Napút-füzetek

85.

Erdélyi Z. János

A Cet könyve

Feleségemnek, Majának

„Az Úr pedig egy nagy halat rendelt,
hogy benyelje Jónást.”

(Jónás könyve 2,1)

„Az Ur pediglen készített vala
Jónásnak egy hatalmas cethalat
s elküldte tátott szájjal hogy benyelné...”

(Babits Mihály: Jónás könyve)

Hangtalan előhang*

(ElőCetes)

FIATAL CETEK KÓRUSA:

Most elmesélünk egy történetet,
mely ősapánkkal tényleg megesett.

Őkízüle csak egy, ki ismeri:
az hívta el, hogy szolgáljon neki.

És azt is ketten tudhatták csupán,
hogyan s mi történt ama délután;

hogy az a lény már majdnem vízbe fúlt,
mikor egy kis hajóról mélybe hullt.

Ő még nem tudta, mért került ide;
hogy *embert* kell majd megmentenie.

De égi szózat küldte, szótlantul,
követte hát, mit parancsolt az Úr.

* Előadás esetén ezt a fejezetet csak tátogva, hang nélkül kell „elmondani”, jól formálva a magánhangzókat.

Előhang

Hadd mondok el most egy történetet,
amely velem valóban megesett,

habár igaz, Te éppúgy ismered:
Te hívtál szolgálatra engemet.

Azt is mi ketten tudhatjuk csupán,
hogyan s mi történt ama délután;

hogy az az *ember* majdnem vízbe fúlt,
mikor egy kis hajóról mélybe hullt.

Ma sem tudom, ki volt ő, s mért nekem
kellett a halálból kimentenem,

de engedelmet oltottál belém,
így úsztam át a mondák tengerén.

Én, az erő, és Te, az értelem,
jó páros voltunk együtt, úgy hiszem,

és véghezvittük – ketten egy helyett –,
mit Isten-elméd jól eltervezett.

S büszkévé tett, hogy – nem soká ugyan,
de – segítőd lehettem, ó Uram.

Régente volt, emléke is halott.
Azóta vénhedt, hontalan vagyok.

Elvetted tőlem céloom, örömöm,
mióta űzöl örök körökön.

Mert soha többé meg nem élhetem
valaha volt, kalandos életem,

mikor az óceánban *szabadon*
szökelltünk át csillámló habokon.

Kétely

Szabadon? Tényleg? Ezt hinném talán,
ha a valóság nem cáfolna rám.

Szabadság az, ha *szabad* akarat
szabad vizeken azt tesz, mit *szabad*?

Avagy *szabadság* az, ha szolgamód
teszem, amit az Úr parancsa mond?

Az is *szabad* döntésem volt vajon,
a csordámat hogy végleg elhagyom,

és a világ egy távol szegletén
mi hátravan, magányban élem én?

Ha Te vagy úr a többi úr fölött,
hatalmad végtelen és fény-örök?

Vagy addig csak, míg gyűjthetsz lelkeket,
s ész-pallosod rajtuk élezheted?

De ha a lélek független, *szabad*,
mért lenne törvény egyetlen szavad?

Tévúton jár, kit torz vakhit vakít:
amit kigondol, bárkit boldogít,

és azt hiszi, hogy az a jó nekünk,
mit ő agyal ki értünk-ellenünk.

Pedig csak *egy ő*, így hát mindeket
önnönmagával mérni nem lehet.

Az óceán

Úsztunk. Kéklett a víz,
s fénylőn kacagtak rajt'
a locska fodrok,
ahogy a szél seprő-kezevel
egymáson átgörgette őket.
Ezüstlő bukfencekben ölelkezően
pottyantak vissza a mélybe,
miközben a harsány tajték-zenekar
csillámló indulókat bömbölt szét
a vége-schol-sincs vízi tájon.
Felhő-gyapjak bálái gyűltek
a göndör égen,
lucskosan tükröződve vissza alant
a zöld végtelenség takaróján.

Sötét seregben siklottak enyéim
sejdtített, nem kijelölt céljuk iránt,
s megannyi prüszkölő szökőkút
fújtató horkanásaitól
volt tarka a környék.
Ha láttunk hajót, minket keresőt,
menekültünk messzire onnan,
fekete fájdalomban
újra meg újra
sajgón érezve vissza
szigonyaik korábbi nyomát.

Úsztunk. Rükskös hátunkat
hűtötte hab, hevítette sugár.
Az óceán pezsgett-forrt körülöttünk,
mi pedig kéklőn-egy szívverésre
siettünk-igyekeztünk arrafelé,
hol nem tudva, érezve csupán,
várt minket a rév valahol.

Ez volt a boldogság netovábbja!
A minden irányban parttalan tenger
mindazt megadta nekünk,
amire testünk vágyakozott:
feneketlen gyomrunknak étket,
a vágy perceiben
a szerelmes társ simulását,
éjszaka ringató hullám-nyoszolyát,
nappal a végtelenbe veszés bódulatát...
S mindezek együtt:
a féktelen szabadság mámorító örömét.

Úszunk. Gondtalanul
s látszólag céltalanul,
ha agyunkban ott nem vibrál észrevétlenül
a nem ismert, de remélt,
sejdtíve érzett cél fele vágyakozás.

Ámde a többivel én már sosem értem oda...

Révedezés

Múló időbe nyúlik méla móló,
azúr tükör fölé ezüsten omló;

s a víz opálos páráján az évek
a végtelenség taktusára lépnek.

Fakó sugárban sejtelmes-nagy árnyak
inogva lengnek, ellebegnek, állnak;

homályos századokból földerengve
oldódnak át a sűrülő jelenbe.

Az egyszer-voltak álmodón borulnak
emlék-hantjára annyiféle múltnak,

s mi visszánézve látjuk élni őket:
születnek, nőnek, sokasodnak, ölnek...

:

S úgy múlnak át egy más világba végképp,
mint csillag, hogyha hajnal oltja fényét.

Benn, túl a mólón, néma rőt világol:
fény-katafalk halódó napsugárból;

s a menny opálos páráján a lelkek
örökkön tartó vándorútra kelnek.

A hívás

És akkor úgy tűnt fel nekem,
a fényes égből fénytelen

felhő ereszkedik fölém,
amelynek párnázott ölén

ül valaki, mint trónuson...
Megreszketett csontom, husom,

ahogy a földöntúli hang
belém kondult, mint ércharang.

És szólt az Úr: „Halld hát, te hal,
Teremtőd tőled mit akar!

Most elhagyod tiéidet:
új élet vár rád, új vizek.

Csak ússz, ahogy visz majd az ár;
a sorsod úgyis rád talál!”

S én úsztam éjen és napon,
megállás nélkül, monoton.

Magányomat nem törte meg
sem égi hang, sem halsereg.

Nem tudtam, merre járhatok.
Szeszélyes, gyors áramlatok

ragadtak el, s csak néhanap
láttam hajót, ahogy haladt

a láthatáron, mint madár,
amely a vízre inni száll.

S egy délután – no, láss csodát! –
villám cikkant az égen át;

a cammogó nap elveszett
egy irdatlan felhő megett.

Én éreztem, amint leállt
a vízsodor, nem vitt tovább.

Eddig tartott tehát utam.
Már tudtam bizton, vége van.

Vártam, hogy újra szól az Úr,
ki tán hullámok közt lapul.

Vártam soká, türelmesen,
mi terve van még énvelem.

A vihar

Ahogy az égbolt feketére vált,
fakóra festve nagy sereg sirályt,

mozdult a szél és orkánná dagadt
tajték fölött és felhőtógy alatt.

A sok vitorla mint fátyolselyem
feszült a vészben; a fedélzetem

halállal küzdő élő tömkeleg
nyüsztetett, szűkölt, vagy csak bégetett.

Valakik ekkor, mint egy zsáknyi kendert,
a hajómélyből felhoztak egy *embert*,

s amint a bárka belém ütközött,
kidobták, s eltűnt a habok között.

S elült a szél. Ő fuldokolva, kábán
kapálózott, míg szájam nagyra tátván,

sok más kacattal, mi elém került,
benyeltem és gyomromban elmerült.

Ahogy a fickó csusszant befele,
még tengervíz sem öblíthette le

fanyar, savanykás félelem szagát,
amely a bensőm fojtón járta át.

Nagy, csontos sarka mint a lándzsa csúcса,
hasamba mélyedt, döfte, rúgta, szúrta...

Úgy hitte, engem kell legyőznie,
nem sejtve azt sem, hogy került ide.

Sokáig tűrtem, mert az járt eszemben,
Ő bízta rám őt, bár úgy tűnt, eszetlen.

Ám amikor sajtó epémbe lépett,
elegem lett a védenckéből végleg.

S bár nem tudtam, mióta hurcolom már,
úgy döntöttem, hogy kiürül a lomtár:

felöklendeztem, ami bendőm nyomta,
s az albérlőt kiköptem a habokba.

A föld közel volt és a víz sekély;
óvón követtem, ahogy partot ér.

Vad szitkokat küldött az ég fele
(csoda, hogy az nem rendült meg bele),

csak rázta öklét káromkodva, durván,
majd kimerülten a fővenyre bukván

a mennyre bámult – szeme fönnakadt...
Álomba hullt egy pillantás alatt.

Az Úr embere

Alant a víz és fenn az éklő csillagok.
Aranyfonál: az ég s a föld között feszül.
Magány-sugár, mely Isten fényéből ragyog.
A társtalan, csak az láthatja egyedül.

Az ember ott a parton bódultan hever.
Szemét az álom érc-hollója vájta ki.
Ügyét az Úrral tán majd holnap végzi el.
Nincs senki se, hogy meg tudná őt váltani.

Mi lesz *vele*, ki Istenével szembeszállt?
Talán a gyávaságáért lesz kegyvesztett?
Az Ő türelme végtelen vagy szab határt?
És büntetéssel hogy fér össze szeretet?

S ha sérti lelkét, megbosszulja majd az Úr,
hogy annyi szitkot, átkot szórt rá embere?
Vagy vállat ránt, aztán legyint csak szótlanusul?
Teremtő volta úgyse gyengül meg bele.

Melyik fog győzni? Szeretet vagy büszkeség?
Mi éltetőbb? A bosszú vagy az irgalom?...
:

Lélek-magányban, jaj, a reggel messze még!
Az ember ott a parton alszik... Hallgatom...

A hold

Hasaltam hát a parti vízben
egy egész hosszú éjen át,
s a hold látványa marta szívem,
vágyván a hajnal bíborát.

Az élet óráján a zord
lepényhal-inga ő, a hold.
Pikkely-korongja körbeleng,
s míg átszeli a végtelent,
ezüstlő vágást ejt az égen.

Azt hittük róla réges-régen,
hogy rajta laknak mind a lelkek,
kik hal-halállal egybekeltek,
s a fényben felcsillámlanak:
gyémánt-cetek, kristály-halak.

Ha éj van, rezzenéstelen,
a fénylő labda megjelen,
s a párja úgy tart mélybe le,
amint ő kúszik fölfele.

Olykor orrunk hegyére ül,
majd onnan lassan felrepül,
s mi kergetjük a másikat
halaktól népes vízen át.

Fogy és telik, újból s megint,
az égi hínár-táp szerint.
Hol domború, hol homorú,
előbb vidám, majd szomorú.
Dagállýá duzzaszt nagy vizet,
aztán meg apállýal fizet.

Ha néha illedelmesen
medúza-tüllben ott terem,
dülleszti gömbölyű hasát,
mint lomha, elhízott busák;
vagy vékony ív kávája már,
akár a tátott cápaszáj.

Az éjszakámon átragyog –
ilyenkor bánatos vagyok –,
de hogyha serken már a nap,
s az égbe rózsállón harap,
a hold halványul, útra kel,
és bálna-kékség issza fel.

Sbár mindig új s új rejtelem,
titkát nem osztja meg velem.
Csupán lentről csodálhatom,
fövenyen innen, túl habon,
s talán ha testem mélybe száll,
a lélek hozzá eltalál.

Az eszmélő

E messzire sodró gondolatok közt lestem a partot.
A hajnal vöröslő takaróján ott hevert az az ember, az Úr kegyeltje,
hátán kiterülve, nyitott szájjal hortyogva hangosan,
s amint az izzó gömb mind feljebb és feljebb gördült az égi kupolában,
úgy tűnt fel, mintha a testet
ezernyi hegyes nyíl-sugarával szögezné fövényhez a nap.

Aztán megmozdult.
Előbb bódultan emelte hínáros homlokát,
s kémlelt körbe zavaros tekintetével,
mintha önnön eleven létének bizonyosságát kutatná,
emlékezvén is feltehetőleg, minő történések hányták-vetették őt
végtelennek megélt napok girbegurba során.

Mozdult keze-lába, fordult hasra a törzse, majd hátára megint –
s felült.
Kagyló, csiga, tengeri gizgaz potyogott őt alig elfedő rongyairól,
haja zöld csimbókjaiból a gyér növényzetű homokba.
Két tenyerébe fogta fejét, ingatta hol a jobb, hol a bal válla felé,
s mindeközben dűnnyögő jajok szakadtak le csámpássá merevült ajkairól.

Csontos térdére támasztotta csontos könyökét;
erre-arra ingva siratta sokáig újjászületését,
s olykor-olykor kopár szavakat ismételt alig érthetően,
valamit dűnnyögött, valamit makogott,
sűrűn pillantva eközben ijedten az égre,
könyörgésre zárt két tenyerét reszketően emelte magasba.

Nagy időre rá feltápáskodott;
dületeg, rogyant térdekkel óvakodott, írva egyre nagyobb köröket.
A víz szélére botorkált, s fürkésző pillantása
lassan elpihent rajtam, ki viszont őt néztem szakadatlan.

Szemében mintha zavaros felismerés, emlékkép villant volna meg,
aztán megrázta magát, hátat fordítva a parttalan tengernek,
előbb lassúdan, majd mind szaporábban szedve
gacsos-göcsörtös lábait, indult a szárazföld szíve felé,
s a ritkás gyomok, bokrok, csenevész fák között
a vézna kis ember eltűnt hamarost.

Többé sose láttam.

Én pedig óvatosan hátrálva vissza a mélybe,
elhagytam őrhelyemet, beteljesítve immár az Úr akaratát,
amellyel engem a világnak eme ismeretlen tájékára parancsolt.

Készülődtem is a visszaútra azonnal, amely hazavinne –
mígnem belém döbrent a való:
érzékeimet bizonyára összezavarta a véget érni alig akaró nagy utazás,
s már sejtésem sincs arról, merre az „otthon”.

A kiválasztott

Soká, soká vajúdott, amidőn szült anyám,
s mikor világra jöttem, seb tátongott hasán.
Az történt – így mesélte –, jobb mellső uszonyom
valahogy visszatörve sérthette fel nagyon.
A többiek vigyázták, küzdvén az életért;
félő volt, hogy a cápák megorrontják a vért.
Az felkavart habokban eloszlott színtelen.
Csak én maradtam ott, és velem a szégyenem.
A kín iszonytató volt (vagy tán uszonytató?);
a jobbom nyomorékon meredt el, mint karó.
Forogtam körbe-körbe, ahogyan vitt a bal;
a jobb – sokáig úgy tűnt – mozdulni sem akar.

Kemény időbe telt, míg úszni megtanultam.
A csordám tagjai segítettek bajomban.
Alulról s kétfelől löködtek, mint a zsákot –
cetek között ilyent ugyan vajon ki látott?
Bár csordatársaim közt én voltam „a Sánta”,
ahogy múlt napra nap – már-már csodák csodája! –,
a csonkom egyre több csapást bírt egyhuzamban,
de bicebócaként csak lassacskán haladtam.

Így mozgok még ma is lassú, nyugodt ütemben,
ne legyen feltűnő, hogy kacska szárnyú lettem.
Ám hogyha lét a tét, mi gyors hajszára sarkall,
jobbommal kétszer oly fürgén húzok, mint ballal,
és ettől imbolyog esetlenül a testem,
amitől hajdanán szörnyen kétségbeestem.

Anyám volt vigaszom, ha kedvem elborongott;
ismerte lelkemet, ő tudta, mért szorongok
a korcs csonkom miatt, s ezért sokszor mesével
csitított-altatott, közeledvén az éjjel,
mikor rémálmaim hada tolongva áradt,
s pusztultam vízbe, mint döglődő, béna állat.

Anyám nyugtatgatott, ölelt magához engem:
„Semmit se félj, fiam! Megóvlak, drága szentem.
Meglásd, híres leszel! Törött jobbal születted,
és biztosabb jelet sehol sem lelni ennél:
kiválasztott jele! Nagy tettek várnak téged.
Bátorság és erő utadon elkísérnek.”

Kiválasztott vagyok, lám! Egy ismeretlen Isten
parancsolt új vizekre: ő, aki van, de nincsen.
Ez az én „hírességem”, „erőm” és „bátorságom”!
Hogy árván, egymagamban a tengereket járom.
Kiválasztott – örökre... A csordámból kizártan...

Találkozom velük tán – egy boldogabb halálban.

Innen és túl az életen

Ha uszonyomra hajthatnám fejem,
mi mindent álmodhatnék, Istenem!
Például arról, mi az életünk:
miből születtünk és mivé leszünk.

Hogyan kezdődött, mikor és miér',
s milyen lesz, hogyha egyszer véget ér?
Kis buborék az élet, mely ragyog;
a mennyben fújják fénylő csillagok.

Aztán leér hozzánk és megpihen,
mint csöpp hajó az elsimult vizen.
S fénnyel köszönt az égi kis rokon,
ahogy nap csillan pikkely-szirmokon.

Ha fejem uszonyomra hajtanám,
álomban újra látnám jó anyám;
bár eltűnt rég a mélységek között,
a szeretése élő és örök.

Látom apám hatalmas termetét,
amint hullámok százát zúzza szét.
Még vasszigony sem rémítette el,
ha érezte, hogy minket védni kell.

Anyám hasából jámbor borjú, én,
jöttem világra bálnák éjjelén.
Vad víz fogott át forró öl helyett,
s a világ ettől rossz lett és beteg.

De hozzám gyógyult, egybenőtt velem,
míg úszva szálltunk tikkadt tengeren,
és borda-évek ívén, mint a húr,
feszült a Sors, és ajzotta az Úr.

Kilőtt szigonyként éltünk is repül,
családdal, társsal vagy csak egyedül.
Aztán előttünk megapad a víz...
Csak *egy* hullám marad, mi tovavisz.

De lét és nemlét között mi lehet?
Való talán, mit súg a képzelet:
kopoltyú képez közöttük határt;
kinyílik, átúszunk... és nincs tovább...

Nincs visszaút sem. Lélek nem mozog.
Lebeg csak, ázik, mint a planktonok.
De senki még nem pillanthatta meg
e lengő-ringó-ázó lelkeket.

S mert visszaút nincs, vissza egy se tért,
hogy elmesélje, amit ott megélt.
Addig nekünk konok titok marad,
amíg a lelkünk *ott* át nem halad.

Ám a kopoltyú minket is bezár...
Egy ismeri a titkot: a Halál.

Így pusztul a fajtánk

Apám halálának villanó vasszigony-illata volt.

Kétségbeesve száguldottunk a Végzet hajója elöl,
melynek vitorlája röpítő széllel volt viselő.
Nem tudtuk, jobb-e, ha együtt maradunk,
és az úszva is szorosan simuló testek egyikébe
véletlenszerűen fúródik a fegyver,
vagy szétszéledve igyekszünk szökni
a világ négy tája felé, s üldözőnk tudatos választásán
múlik a sorsunk: egynek a biztos vég,
míg a többinek menekvés, haladék – no de meddig?

Szétszóródtunk. Apám – maga előtt űzve
engem, anyámat – hihetetlen iramban szelte
a vége nincs, noha menedéket már nem adó vizet;
fölénk magasodva óvott minket
pendülő vastól, szisszenő kötélről,
míg a testébe tépő tucatnyi szigony nem fékezte futását,
s már csak irdatlan farka csapásaitól
rémüldöztek a cetre vadászók.

Vastag, erős kötelekből egyre több és több hurkot
hajítottak rá hátul-elöl,
jószerivel gúzsba kötve csomózták
oldalt a hajóhoz.

Magam kerülővel visszalopódzva néztem,
hogyan lesz az én legyőzhetetlen apám
apró, gonosz, hitvány kis figurák áldozatává.

Csillanva lendültek hosszú nyélen a bárdok,
szinte egyszerre suhintva sújtottak le a testre,
hol a vágások nyomán, mint szürke földből hajtó
sárga virág, buggyant ki a halzsír,
a remegő arany, mely addig is oly sok társunk
pusztulásának volt okozója.

Még élt az apám, midőn hatalmas tömbökben
vágták-tépték ki belőle a kincset.
Ráncos bőr keretezte szemében a halál irtózata lángolt...
Aztán ez a tűz lassanként zsarátlan kezdett,
majd végképp kialudt.
Végső lélegzetével mintha kiüvöltött volna
mozdulatlanná béklyózott testéből a lélek.

Soká tartott az öldöklő tombolás.
A lefejtett zsírréteg alól vörösen bukkant ki a hús,
miközben vér rubinját öltötte a tenger.
A fedélzet véres hájtól lett iszamos,
a gyilkosok térdig gázoltak
a ragadós, bűzlő szennyben.
Bárdok, kések, török pengéje mocskán
mint a halál odvas fogain bicsaklott meg a fény.

Ebbe a vízbe bukott le öklendezve a nap,
mikor már nem lógott más a kötélén,
mint fehérülő csontokból a váz:
egy kilobbant élet huzatos katedrálisa.

Az óceán – egyetlen gigantikus vízcsepp –
volt érte a könny.

Lázongás

Uram, ki teremtettél engem,
s most szándékból szabad lennem,
roppant vizekből szólok Hozzád,
aki kiméred létem hosszát.

Roppant vizekből Hozzád esdek,
ki alkottál rettenetesnek;
hozzám hasonló rusnya lények
földön-vízben aligha élnek.

Otromba törzsem hullámháton
hányódik, míg a lelkem fájón
kies bársonypartokra vágyik,
hogy eljutván egy homokágyig,

elterülhetnék zúzva-törve,
és békét lelnék mindörökre.
Valaki tán ott rám találna,
és számíthatnék vad vasára,

hogy megkurtítsa szenvedésem,
s ne kelljen még sokáig élnem.
De hajt a vad szél, űznek árák,
és nincsen mód, hogy ellenálljak.

Nyelem, mit összehord a tenger:
van közte hal, van közte ember,
hajóroncs, csónakok, vitorlák,
hatalmas gyomromat tiporják,

mígnem egy néma rándulásban
megadatik, hogy visszahányjam
a gyilkos, gyötrő szörnyűséget,
mivel a víz naponta étet.

Akárhogy is, a vérem lázad –
(nem épp erényem az alázat!):
csak azért száműzés a jussom,
hogy egy lakájdod célba jusson?

Avagy csak ürügy volt a beste,
hogy engem próbálj őhelyette?
Hogy bármi áron bizonyítsak,
s Neked, az Úrnak *lojalintsak*?

Hisz bér-halat, akár a permet,
annyt találni; ócska szerzet
eladja bárkinek magát, ha
saját érdeke úgy kívánja.

Aki fizet, uszonyt nyal annak,
tátog, vizet köp, hálót szaggat,
s fenntartás nélkül áll az eszme
szolgálatába, hogy degeszre

tömhesse gyomrát kecsegével,
polippal, rákkal, csemegével,
ha egy potentát ingyen osztja,
mert van hal-pénze, pártja, posztja.

Enyéim

Ó, jaj, de gyakran járnak még eszemben,
kik *akkor* ott maradtak honi tájon;
akiktől búcsút is dehogy vehettem,
nehogy az Úr reám hiába várjon.

Ragyogva tárul elibénk a távol;
fejünk körül féhéren forr a tájték;
az egész csorda lelkesen lapátol,
akárha hívna minket messzi hajlék.

A nőstényemmel egy ütemre húzunk,
beszívjuk egymás légző permet-árját.
Együtt suhan a lelkünk és a húsunk,
miközben minket izzás hűse jár át.

Uszony-közelenben, tőlünk jobbra-balra,
két nyurga bálna-borjú tart a rajjal,
a kölykeink: a lány tisztára anyja,
fiam jobbára én. Harsány robajjal

vetik maguk a csillogó magasba,
kőként zuhanva vissza unhatatlan;
s ahogy leérnek hátra, fejre, hasra,
a víz köröttük fortyog, mint a katlan.

De egy sodorban úszik mind a négyünk.
Vigyázom őket, hogy bajuk ne essen.
Csupán szemvillanásokkal beszélünk:
jeleket váltunk oda-vissza csendben.

Enyéim, s többet érnek, mint a létem.
Nálunk, ceteknél, a csordánk az első.
S ha túl is jutnak annyi gyermekéven,
nekünk az is kölyök marad, ki felnő.

Azt nem tudom már, hány év óta élünk
a nőstényemmel, lelkem jobb felével
egy ég alatt, de most is fűti vérünk,
ha érintése simulást vezérel.

Megadunk mindent ifjonc borjainknak,
amit az óceán csak felkínálhat,
és úgy szeretjük csordatagjainkat,
ahogy szeretni tud egy mafla állat.

Mert velünk vannak mind-mind sok tucatszám;
a sokaságunk nyújt erőt, veszélyben
próbáljuk egymást védelmezni, aztán
ha pusztulunk, együtt nyugszunk a mélyben.

Úszunk tehát, nem sejtven semmit rosszat,
mi örömünk tragédiára váltja...
Sőt, versenyeztünk sok-sok óra hosszat,
gigász-fejünk hullám hasába vájva.

És akkor fentről rám csapott a hangja,
s legott parancsolt más vizekre engem...
Oly hirtelen történt, még azt se hagyta,
hogy búcsúképpen őket megöleljem.

...az volt a szerelem

Együtt suhantunk végtelen
gyönyör-sodorban féktelen,
mesékkel színes tengeren,
simulva-válva szüntelen.

Együtt repült a vágy velem,
hol szín való, hol sejtelem,
szívig sugárzó, képtelen
varázslat bódult lelkemen.

És másra nem nyílt szemem,
csak rá, ki halk-szemérmesen
áldozta szent kincsét nekem
egy jégben izzó éjjelen.

Az ég sötét volt, fénytelen,
s átborzongott a létemen
egy ismeretlen félelem:
hogyan nem lesz örökké velem.

Túl éveken s az életen –
túl árnyakon és fényeken,
túl gyászokon és kölykeken,
túl vak hiten és Istenen –

azóta is csak keresem,
hol csüggedőn, hol hevesen,
de közben folyton kérdezem:
enyém-e még a kedvesem.

Magányom égő gyötrelmem
a társam nélkül – léttelen.
Nem nyújt vigaszt emléke sem,
de én csak rá emlékezem.

:
:

S mindújra ismétlgetem:
igen... az volt a szerelem...

Reménytelenség

A horizontot ellepték a foltok:
kopott szemem tízhullámnyit se lát.
Csak bentre nézek s faggatom a sorsot:
vajon meddig tovább?

Hány fénylő nappal ájult át az éjbe?
Hányszor bukott át hónap hónapon?
Hányszor harapott új év ódon évbe?
Már rég nem számolom.

Uram, soká reméltem – mindhiába! –,
hogy megköszönöd hű szolgálatom,
de a hűségnek Nálad nincsen ára,
s háládat várhatom...

Volt oly idő, mikor még hittem abban,
hogy társaim nyomát föllelhetem,
de mindahányszor csüggedten feladtam...
Elhagytál, Istenem!

Indultam volna, oly nagy volt a vágyam,
hogy megsimuljak párom oldalán,
csak azt nem tudtam, mégis mely irányban...
Tág volt az óceán.

Bármerre úsztam, nem volt célja, tétje:
csak értelmetlen róttam körre kört.
Már sokszor úgy tűnt, nincs kezdet, se vége.
S a honvágyam gyötört.

Tompult agyamban egyszer csak világot
gyújtott a józanító értelem:
múlt életemből többé mit se látok...
Minden reménytelen!

A szolgálat

A testem elcsigázva.
Nem tesz már több utat.
Te Úr, tekints e vázra:
a vég felé halad.

Pedig jó nagyra nőttem,
párom sincsen talán;
esetlen-lomha szörnyben
szegény az óceán.

Sosem jutott eszembe
a sok-sok év alatt,
hogy megkérdőjelezve
latolgassam szavad.

Ha én, a tenger-ordas,
ily engedelmesen
hódoltam, mily hatalmas
lehetsz Te, Istenem!

Voltál számomra törvény,
voltál az érc-igaz;
hívásod volt az örvény,
s a csönded volt vigasz.

Bár lázongott az elmém,
Téged szolgáltalak,
kétkedve, görnyedezvén
a lelki súly alatt.

Pedig csak egyszer, *akkor*
szóltál hozzám, Uram.
Elért immár az aggkor,
és lelkem nyugtalan.

Kérdéseimre senki,
azóta sem felelt.
Talán ez azt jelenti,
hogy Isten is felejt?

Egykor még bízva hittem,
ámulva bár, miért
s hogy áldozhat fel Isten
bálnát egy emberért.

De hát az Úr bizony csal:
különben hogy szabad
mérni egy gyatra korccsal
egy pompás cethalat?

Már nem hiszek, de bízom,
hogy nemhiába volt
az áldozat, s a kínom
felissza majd a hold.

Valami rág belül

Beteg vagyok. Valami rág belül.
Nem fáj, de érzem. Néha meghevül
a vérem és átzúg a testemen.
Alattomos, lopakvó fertelem.

Alattomos, akár a rettegés.
Velőbe metsző, gyilkos élű kés,
mely élve boncol, s narkózis gyanánt
botor remény kelepcéjébe ránt:

hogy semmi baj, ha nem fáj, semmi vész,
hogy csak múltékony kórság az egész.
hogy képzelődöm, hergelem magam;
s hogy bennem-vélem minden rendbe' van.

S ha nem fáj még, de egyszer fájni fog?
Ha mint a tűz, eremben fellobog
a láz, torozva kongó szívemen,
s agyamban rózsát hajt a félelem?

Ha nőni kezd a lomha, szörnyű lény,
és fájdalom-petéket rak belém?
Ha átharapja gerinc-tudatom,
s hányódó roncs leszek csak, pusztá lom?

Ha eluralja ép eszméletem?
Ha falni kezd a szörny, mi lesz velem?
Ha élő sebként mind az óceánt
üvöltő kín-vörösre festem át?

S ha nem várom be, amit Ő, az Úr
vén napjaimra mért rám álnokul?
Ha nemet mondok arra, ami vár?...
:
Jó lenne rajta rég túl lenni már...

Ha partra vetve tűzne rám a nap,
perzselve bőröm, míg az szétszakad...
Rohadna rólam zsírom és husom...
:

Pár szörnyű napba telne, jól tudom,
amíg agyamra hullna a sötét,
hogy szenvedésem láncát zúzza szét.

:
:
Vagy végezhetném korall-zátonyon,
barlanggá nyíló lékkel hátamon...
A test letépett hús-tábláival
eltelne gyorsan egy nagy cáparaj...

Másként hogyan? Különben hogy lehet?
A gyötrelemtől mi válthatna meg?
A rémtől, mely az életemre tör,
erőszakosan, kíméletlenül.

S hogy mit szól rá az Úr? Oly egyre megy!
Nem kell már tőle büntetés, se kegy.
Csak van jogom, hogy én döntsek magam,
ha pusztulok: mikor, miért, hogyan!

:
:
Még nem merem, de egyszer majd... talán...
Ha kín virít az értelmem falán.
Míg önszántamból cselekedhetek,
s még nem bénít a sanda őrület.

Csak méltóságom, az ne hagyjon el,
míg nem szólít a Hang, hogy: menni kell!

Miért?

Hát az egek milyen ordas kínjai tépik a lelkem?
Földi avagy vízi léptékkal sem tudni határuk!
Mennyköve s ostora szörnyü dühével mért ver az Isten?
Mért pont engem választott ki a számos ezerből?
Mért, hogy a híres vagy nevenincs tájak sokaságán
hajszolt át már-már eszement, gyilkos, vad iramban –
úztak időnként gyors bárkák meg lomha hajók is,
ám a nyomomba sem értek, szinte repültem a vízen –,
csak hogy végezetül nekiússzak egy ócska ladiknak,
melyről búzihódt, torz, csenevész alakot hajítottak
éppen elébem a vízbe? Miért az enyém a „dicsőség”,
hogy menedékül szolgálhattam a mélybe vetettnek?

Mért ért többet a hitvány korcs, mint én, a dicső cet?
Mért tartotta az Úr őt nálamnál becsebbnek?
Mért én voltam a váltópénz egy gyáva silányért?
Engem hosszan vártak vissza bizonynal enyéim –
annak aligha akadt jobb társa, talán csak a nyűvek.

Mért sodródtam vele együtt még sok napon által?
Tűrtem az őrjöngést, percig sem volt nyugodásom,
s már cudarul remegett, háborgott tőle a gyomrom.
Megszabadulván végül a förtelmes figurától,
mért nem küldött rögvést vissza az Úr a hazámba?
Mért, hogy azóta se leltem az útra, a visszavivőre?
Jóllehet indulhattam volna ezerszer is innen:
senki se tiltott, senki se kényszerített... soha senki...

Mért vagyok itt még mindig ez átokverte világban?
Tán mert nincs hova mennem, akárha egy égbe magasló,
körbefutó fal katlana rabként zárna magába.
Nem jut a hír sem messzire, elnyeli közben a tenger.

Mért vagyok ily tehetetlen szemben az isteni szóval?
Mért kell hinni, hogy Ő a világot uralva hatalmas?
S áldó hódolatunkkal mért hogy meg nem elégszik?

Mért ez a félelem itt, fészkelve agyamban iránta?
Mért ez a rettenet itten iránta a szívbe szorulva?

Soltalom és szeretet helye hol van az isteni listán?

Csak várni...

Régóta nincsen más dolgom, csak várni,
mióta *onnan* elsodort a végzet.
Várni, hogy végre történjék akármi,
s ne meddőn múljanak a kába évek.

Hogy mire várok oly nagyon, ki tudja?
Talán hogy jöjjön ama tájról bárki,
és hallhatnék *szülővizemről* újra,
és segíthetne *őket* megtalálni.

De tegnap sem járt senki itt, s a holnap
a mával egybemállva lesz kietlen.
Reménytelenszer telt hasa a holdnak,
és folyvást várva lettem én hitetlen.

Először vártam – még ifjonti korban –
a hívást, mely a tömegből kiválaszt.
S hogy szólított Ő, fölserkentem nyomban,
parancsra téve, nem fontolva választ.

Majd célhoz érvén türelemmel vártam
a jelre, mit az Úr villant elébem.
A bárka vízbe hulló utasában
ismertem rá, hogy ő a küldetésem.

Sokáig vártam áldását az Úrnak,
szilárd szavában buzdításra vágyva,
hogy elbocsásson, s indulhassak útnak
szeretteimhez. Vártam – mindhiába.

Vénülve arra vártam, bár dacolva,
hogy súlyos kór ragad magával engem.
Az életért küzdött lelkem naponta,
habár indulni kész volt rég a testem.

Emlékeimbe burkolózva vártam,
hogy őbelőlük kapjak lelki békét,
de épp emlékek börtönébe zártan
kínozza elmém folyvást szörnyű kétség.

És hogy mi életet? Égő gyűlölet csak,
s a vágy, hogy Őt még megadasson látni
öregnek, meggyöngültnek, elhagyottnak...
Nincs dolgom más, mint várni... várni... várni...

Körök

Kör.

Megint kör.

Újra meg újra körök.

Egyik a másiknál kisebb-e, nagyobb-e?

Ki tudja?

Mindentől oly messze vagyok,

nem látszik a part sem.

Érzem, tudom akkor is,

mikor indul, hol zárul a kör.

Órák, napok, hetek, hónapok, évek, évtizedek...

Hány száz, hány ezer, hány tízezer kört

róttam már?

S mindig egy irányban.

Így visznek az izmok,

így kényszerít az agy.

Váltásra képtelenül.

Szédülve pezseg, örvénylik körülöttem a víz,

s körbefutó tajték-koszorú jár a nyomomban.

Belebolydul az elme!

Körök.

Minden körrel nő bennem a düh,

Őellene forr a harag,

ki engem a világnak

eme ismeretlen tájkára parancsolt

(s kinek létezését

nem is gyanítottam még addigelé).

Adühvel együtt nő a gyűlölet is,

a tehetetlenség alattomos szülőtte.

Nálunk gyengébb ellenünket utálni is elég.

Csak azt gyűlöljük,

aki nálunk sokkalta erősebb,

s azért tesszük oly kétségbeesetten,

mert tudjuk:

legyőzni sose fogjuk.

A gyűlölet tiszteletből fogan!

Így gyűlöltem én meg lassanként az Urat.
Lelkemből ugyan hova tűnt
a Mindenható iránti egykori rajongás?
Más se maradt mára belőle,
csupáncsak egy egyszerű zsarnok.

Bár még ez sem igaz,
hisz a számlálhatatlan időnek előtte esett
hívás óta nincsen nyoma sem.
Magamra hagyottan tévelygek
idegen tengerek közönyében,
hol a fajtámról még senki se hallott.

Ha szörnyű számon teremne mosoly,
mily örömmel sóhajtanám fel az égig:
nálam vénebb már Te sem lehetsz, Te Úr!
Túléltelek!

Noha elképzelhető, hogy az öröklét
az én koromat is messze haladja.

Kör.
Újra kör... Újra körök...
A gyűlölet magába záródó végtelenje.

Nem végezhetem úgy, hogy bennem szoruljon a Szó.
Hiszen annyi az elszámolnivalónk.

Csak még egyszer, utolszor
szólhassak Veled, Isten!

Fohász

Uram, lehet, hogy torz a testem –
tán rossz öntőmintába estem –,
de általad vagyok s miattad:
akármi lettem, mind Te adtad.

Parancsodat vakon követtem,
mikor idegen tájra jöttem,
kimenteni egy ócska *embert*,
ki halni félt, de élni sem mert.

Akkor még hajtott ifjú vérem;
de mára, lám, megtörve, vénen...
Hanyatló test és béna lélek:
halódás ez már, rég nem élet.

Velem gonosz játékot űztél.
A vesztes én vagyok. Te győztél.
Neved bár félem, rég nem áldom,
s várom, hogy végem rám találjon.

Böhönc vagyok, mégis parányi.
A Halál fehérlő szilái
közt zúzódott porrá a lelkem
a kortalan víz-rengetegben.

Kezedben én csak eszköz voltam.
Engedd azért, hogy elnyugodjam.
Hogy fénylő békét leljek végre.
Vár rám a mély örök sötétje.

Amikor érettségi után Budapesten megkezdtem egyetemi tanulmányaimat, még nem sejtettem, hogy négy évtizednyi mérnöki tevékenységgel a háttam mögött, immár nyugdíjasan, többé-kevésbé elismert költő-műfordítóként költözöm vissza családommal kedves városomba, amely Babits Mihály szülővárosa is egyben. Annak idején műegyetemistaként, minden előzmény nélkül „követtem el” első műfordításomat. A fordítói-alkotói munka egész további életemet meghatározta, s ama négy évtizednyi aktív időszakomat lelki-szellemi kettősség jellemezte: napközben elmerülés a tervezői feladatokban, amit éjjel vagy hajnalban a költészettel való „évdés” váltott fel fordítások, illetve saját írások formájában.

Már középiskolás koromban nagy hatással volt rám Babits megrázó műve, a *Jónás könyve*. Számtalanszor olvastam, s ennek az újra meg újra megismétlődő irodalmi élménynek a hatására született meg bennem – ugyancsak szekszárdiként – *A Cet könyve*, annak a teremtménynek voltaképpen élettörténete, „akit” az Úr rendel gyáván-szókó szolgája megmentésére, majd miután küldetését bevégezte, teljesen magára hagyja. Az én Cetem életét ettől fogva az Úrral való „egyoldalú lelki konfrontáció”, folytonos pörlekedés tölti be. Hite az évek múlásával egyre gyengül, de nem jut el addig, hogy nyíltan megtagadja Teremtőjét, s a vég előtt – „az utolsó szó jogán” – csupán békés elmúlásért esedezik.

Napkút Kiadó Kft.
1043 Budapest, Tavasz u. 4.
Telefon: (1) 225-3474
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
ISSN 1787-6877
ISBN 978 963 263 422 7